

Kövecsesné dr. Gósi Viktória

egyetemi docens, SZE AK Tanár-és Tanítóképző Tanszék

A tanulás tanításának szerepe, jelentősége a XXI. században¹

Meg kell tanítani gyermekeinknek azt, hogy önmagáért élvezzék a tanulást, ne csak azért, hogy jó jegyeket kapjanak. Azok a gyerekek, akik élvezik a kihívások legyőzését, felnőtt életükben is keresni fogják a kihívást jelentő helyzeteket. Nagyobb valószínűséggel ragadnak meg új lehetőségeket, keresnek új módszereket, dolgoznak olyan feladatokon, amelyeknek nincs egyértelmű megoldása, és ösztönöznék másokat arra, hogy nehéz problémákon dolgozzanak.

(Csíkszentmihályi Mihály)

Ma a sikeres iskolai beválás egyik kulcskérdése véleményem szerint a tanulás megtanítása, az alapvető tanulásmódszertani ismeretek, gyakorlatok átadása, a tanulással kapcsolatos „önismereti felfedezések”, az önszabályozó tanulás kialakítása. „Önszabályozó tanulásról akkor beszélhetünk, ha egy személy önmagát motiválja, és a tanulási tevékenységét önállóan, önmagáért felelősen tervezi, strukturálja, vezérli és kontrollálja.” (Réthy Endréné, 2008: 63)

Mindezek egyre szükségsebbek lennének, sajnos azonban nem kapnak kellő hangsúlyt a mai oktatás gyakorlatában. Egy olyan időszakban, amikor a tudás, mint érték folyamatosan devalválódik, az anyagi és szellemi értékek között hangsúlyeltolódást érezhetünk. Egy olyan korban, amikor az írásbeliség kultúrájából fokozatosan haladunk a digitális kultúra felé, ami számos feszültség forrása. (Gyarmathy, 2012) A digitális benmszülöttek esetében a mozgásos – észleléses tapasztalás helyett főképp vizuális élmények dominálnak. Aktív tevékenység helyett gépek működtetése áll a középpontban. A képzeletalkotás helyett kész képeket kapnak. A nyelvi kifejezés helyett a képi kifejezés

¹ A tanulmányban rövid elméleti részt mutatunk be, amelyet két óravázlat követ – I. a Tanítástan – Gyakorlatban rovatunkban.

kerül előtérbe. A figyelem terjedelme nem úgy funkcionál, mint korábban. Nem tanulja meg az idegrendszer a finom viszonyításokat, a két agyfélteke közötti harmonikus együttműködés is veszélyeztetett helyzetbe kerül. (Gyarmathy 2012) Mindezek mellett elmondhatjuk, hogy a tanulók jelentős része sajnos nem szeret, és nem is tud tanulni. Jellemző sajátosságuk, hogy mind a tanulásban, mind a felidőzésben a mechanikusság érvényesül akkor is, amikor nem indokolt. Sok esetben nem ismerik a tanulási technikák, tanulási módszerek, stratégiák jelentőségét, és nem is törekednek azok megismerésére és alkalmazására. További jellemző sajátosságuk, hogy nem tesznek különbséget a különböző tartalmak között és túlzott mértékű az alkalmazkodás az értékelés módjához. További rossz beidegződésük, hogy a tanulási szokások, módszerek nem változnak az életkor előre haladtával, a tanulási kudarcok pedig szép fokozatosan kiváltják a tanulási aktivitás hiányát. (Lappint, 2002)

Mindezen tényezők szükségszerűvé teszik az oktatás szemléletében megvalósuló változásokat. Gyarmathy Éva a digitális korban az oktatás alappilléreinek tekinti az egyensúlygyakorlatokat, a stratégiai játékokat, a mozgás, ritmus, ütem még erőteljesebb beépítését a tanítási – tanulási folyamatba, a többszörös intelligencia elmélet gyakorlatban történő alkalmazását, a projekttervezést, a kooperatív tanulást, valamint a képzőművészet, a drámapedagógia elemeinek alkalmazását. (Gyarmathy 2012) Mindezeket ki kell, hogy egészítsük a tanulásmódszertannal, a fejlesztő értékeléssel, és a szükségletekre épülő adaptív oktatással.

A tanulási tevékenységet támogató, segítő fejlesztő tevékenység alapvető feladatai közé tartozik a gyermek fejlettségének és szociokulturális háttérének alapos és részletes ismerete. Nagyon lényeges a gyermek fejlettségének és fejlődési szükségleteinek megfelelő tanulási stratégiai elemek körülhatárolása, megismerése. További feladat a technikák, módszerek, stratégiák elsajátítását segítő tevékenységrendszer kidolgozása, valamint a tanulási képességek fejlesztésére irányuló tevékenységek affektív feltételeinek javítása, motivációs bázis kialakításával. Lényeges a fejlődést segítő értékelési folyamatok kidolgozása is. (Lappints 2002)

Ha a tanulásból hiányoznak az érdeklődés, a kíváncsiság, a tevékenységi öröm elemei, ha a célirányos erőfeszítések nem növelik napról napra a teljesítőképességet, ha a diák nem érzi, hogy egyre inkább birtokba veszi ezzel a világot, az iskola kényszerintézménnyé válik, amelyben sem tanuló, sem tanár nem érezheti jól magát.

(Oroszlány Péter)

Felhasznált irodalom:

A tanítás – tanulás hatékony szervezése (2008) Alkotszerkesztő: RÉTHY ENDRÉNÉ, *Educatio*, Budapest.

Dr. BALOGH LÁSZLÓ (1995): *Tanulási stratégiák és stílusok, a fejlesztés pszichológiai alapjai*. KLTE Egyetemi Kiadó, Debrecen.

GORDON DRYEN és dr. JEANETTE VOS (2005): *A tanulás forradalma* 1., 2. rész. Bagolyvár Könyvkiadó, Budapest.

GYARMATHY ÉVA (2012): *Diszlexia a digitális korszakban*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

LAPPINTS ÁRPÁD (2002): *Tanuláspedagógia*. Comenius Bt., Pécs.

Módszertan Tanulásmódszertan c. tárgyból, Kooperatív technikák kompetencia alapú módszer felhasználásával (2009), (összeállította: Dr. SIMON KATALIN) A Győr-Moson - Sopron megyei Pedagógiai Intézettel együttműködve (TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0006 pályázat).

OROSZLÁNY PÉTER (2005): *Tanulásmódszertan*. Metódus-Tan Betéti Társaság, Budapest.

ROBERT FISHER (2002): *Hogyan tanítsuk gyermekeinket tanulni?*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

ROBERT FISHER (2000): *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni történetekkel*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

ROBERT FISHER (2002): *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni játékokkal*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

ROBERT FISHER (2003): *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni erkölcsről és erényekről*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.